

ČESKÉ PŘÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUHEM REDAKČNÍM.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II, ŽITNÁ UL. Č. 4b. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 40 Kč I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU. — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO Kč 4.

ROČNÍK XIV.

V PRAZE, V BŘEZNU 1932.

ČÍSLO 3.

JUDr. Eduard Chloupek:

K otázce odvolatelnosti plné moci.^{*)}

V březnovém sešitě minulého ročníku tohoto časopisu bylo upozorněno na rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 7. listopadu 1930 Rv I 719/29, v němž vysloveno, že plná moc, vydaná podle §§ 1017 a 1020 o. z. je neodvolatelná a že opačná úmluva je neplatná.

Toto rozhodnutí nebylo uveřejněno ani ve sbírce nejvyššího soudu¹⁾ ani — pokud mi známo — v odborných časopisech a jen právní věta jeho prošla některými denními listy. Nelze tedy zjistiti skutkový děj, který byl podkladem této právní věty.

Uvedená zpráva vztahuje však tuto právní větu — právě pro její všeobecnost — i na speciální plnou moc, kterou si dávají některé peněžní ústavy vystaviti od dlužníka z úsporných důvodů místo dlužní listiny²⁾ a již jest peněžní ústav zmocněn, aby dlužní listinu za dlužníka vystavil, podepsal a zavtělil.

Peněžní ústav totiž, aby dlužníku ušetřil stupnicový poplatek z dlužní listiny, poplatek vkladní a stupnicový poplatek kvitanční,³⁾ poskytne mu hypotekární zápůjčku na poznámku pořadí pro zamýšlené zadlužení a spokojí se tím, že má v rukou výměr o poznámce a plnou moc.

V této speciální ověřené plné moci zmocňuje dlužník věřitele, aby v jeho zastoupení podepsal dlužní listinu, kterou uznává, že dluhuje věřiteli ze zápůjčky peněz určité výše, kterou dává do zástavy nemovitosti v určitých vložkách a v níž svoluje, aby se na těchto nemovitostech vložilo právo zástavní v poznamenaném pořadí

^{*)} Byv požádán slovnou redakcí tohoto časopisu, připravil autor k tisku aspoň jednu kapitolu své přednášky o poznámce pořadí, konané v lednu t. r. Celé pojednání hodlá přivřít pro tisk později a uveřejnit v Českém Právu, dovolí-li to rozsah časopisu; širší právnické veřejnosti bylo by pojednání učiněno snadněji přístupným zvláštními otisky. (Pozn. autora.)

¹⁾ Sbírka rozhodnutí nejvyšších stolic soudních republiky Československé. Rozhodnutí nejvyššího soudu ve věcech civilních. (V dalším bude uváděna zkratkou Sb. n. s.)

²⁾ Slovem »dlužní listiny« jsou míněny listiny, tvořící důvod zástavního práva, v neširším smyslu, tedy dlužní úpis, úvěrní listina, kauční listina, záruční listina, které by též mohly býti shrnuty pod názvem »zástavní listiny«.

³⁾ Zákonem čís. 120/31 Sb. z. a n., čl. VII., bylo zavedeno vkladné z poznámky pořadí pro zadlužení ve výši ¼%; ušetří se tedy místo dřívějších 3% nyní 2¼%, tento poplatek se započte při dodatečném zápisu zástavního práva, žádá-li se zaú dříve, než byla poznámka vymazána, a to částkou, která odpovídá hodnotě zástavního práva.

pro tuto pohledávku s příslušenstvím. Bývá připojena doložka, že tato plná moc vztahuje se i na případ úmrtí dlužníka a že není odvolatelná.

To je v hlavních rysech obsah této plné moci.⁴⁾

Naskýtá se nyní otázka: jest tato plná moc přece odvolatelná? Může ji dlužník odvolati, když již peníze přijal a dříve než svůj dluh zaplatí?

Občanský zákoník v § 1020 praví: »Es steht dem Machtgeber frei, die Vollmacht nach Belieben zu widerrufen...« Že by opačná úmluva byla neplatná, v zákoně samém nikde řečeno není. Nasnadě jsouci postup by byl, že jde jen o otázku, zda tento zákonný předpis jest povahy donucující či pouze dispositivní a že zodpovědním jejím jest problém rozřešen.

Postup ten byl by však nesprávný.

Občanský zákoník jedná o smlouvě zmocňovací v hlavě XXII. a definuje ji takto: »Der Vertrag, wodurch jemand ein ihm aufgetragenes Geschäft im Namen des Andern zur Besorgung übernimmt, heisst Bevollmächtigungsvertrag.« Že tato definice se na náš případ nehodí, jest ihned zřejmo. A že není bezvadná, v tom je nauka zajedno.⁵⁾ Zejména další ustanovení o poměru mezi zmocnitelem a zmocněncem naprosto se nehodí na náš případ (srov. na př. § 1004: ujedná-li se za opatření cizího jednání odměna; § 1009: zmocněnec je povinen, jednání podle svého slibu a plné moci, kterou obdržel, pilně a poctivě opatřiti a všechen užitek z jednání plynoucí přenechatí zmocniteli; § 1012: zmocněnec jest povinen... kdykoliv jej zmocnitel o to požádá, předložiti mu účty, týkající se jednání). Zákon zde totiž smísil věci velmi rozmanité, zejména propůjčení plné moci se smlouvou, kterou se

⁴⁾ Budiž hned podotknuto, že plná moc musí vyhovovati jak podmínkám § 1008 o. z., tak i § 31 knih. zák. Nebezpečno by bylo dáti podepsat tiskopis všeobecné plné moci, neboť na blanketech tento druh jednání (zápůjčka) nebývá vůbec uveden a všeobecné rčení, aby zmocněnec provedl vše, co uzná za potřebné k hájení práv a zájmů zmocnitelových, nemůže nahraditi zvláštní zmocnění podle § 1008 o. z. (Sb. n. s. 4792). Toto zmocnění nemůže zajisté nahraditi ani fráze, že se plná moc vztahuje i na ty případy, kde jest třeba podle § 1008 zvláštního zmocnění. (Srov. Sedláček, Obligační právo, II., 1926, str. 53.) — Udělení plné moci nevyžaduje zvláštní formy, zejména nikoli písemné. Nejčastěji se však udělení plné moci písemně osvědčuje a zákon nazývá tuto listinu taktéž plnou mocí (§ 1005 o. z.). V našem případě jest ovšem písemná plná moc nezbytnou podmínkou knihovního jednání.

⁵⁾ Krčmář, Právo občanské, III., 1929, str. 187 a poznámka pod čarou tamtéž, Sedláček, I. c., str. 50.

někdo zavazuje vykonati něco pro jiného.⁶⁾ V případě posléze uvedeném mluvíme o příkazu, mandátu, pověření.⁷⁾

Příkaz je poměr povinnosti mezi příkazatelem a příjemcem příkazu, jímž posléze uvedený jest zavázán k obstarání jednání pro prvního. Plná moc znamená právní moc předsevzítí právní jednání jménem někoho jiného s bezprostředním účinkem pro něho a proti němu, krátce jako zástupce. Příkaz dotýká se poměru uvnitř stran, plná moc působí na venek.⁸⁾ Existovati může však plná moc bez příkazu, právě tak jako příkaz bez plné moci.⁹⁾

Od obou jest lišiti »zmocnění« (»Ermächtigung«).¹⁰⁾ Jest to oprávnění zmocněncovo jednati, odpovídající povinnosti zmocnitelově uznati toto jednání. Vztahuje se, podobně jako příkaz, jen na vnitřní poměr stran. Někdy jest toto zmocnění pouze rubem příkazu, jindy jest jím řízeno zmocněnci v jeho prospěch určité právo. A opět může se vyskytnouti zmocnění spojené s příkazem a plnou mocí, může se však vyskytnouti zmocnění i bez plné moci i bez příkazu.

Podle toho, co bylo uvedeno, sluší řešiti otázku odvolatelnosti, resp. otázku, zda lze se vzdáti tohoto práva.

Pokud jde o příkaz, není tato otázka vůbec sporná. Zřeknutí se práva jej odvolati, které by znamenalo, že mandant vzdává se svého práva sprostiti mandatáře povinnosti, aby obstaral jeho jednání, nemělo by smyslu. Příkaz je vždy odvolatelný.¹¹⁾

»Zmocnění« (Ermächtigung) jest velmi často jen

⁶⁾ Krčmář, l. c., str. 188.

⁷⁾ Výrazu »příkaz« (Auftrag) užívá něm. literatura a novější zákonodárství rakouské i říšsko-německé; »mandatum«: Krčmář, l. c.; »pověření«: § 28 konk. řádu z r. 1931, osnova obč. zákoníka (návrh superrevisní komise, 1931, § 906 a násl.); promiscue (příkaz i mandatum): Sedláček, l. c. — Ve všech učebnicích občanského práva jsou nyní ustanovení o plné moci a příkazu od sebe oddělena a to o plné moci jedná se v části všeobecné, o příkazu v části zvláštní (obligační právo); rovněž tak v novějším zákonodárství: Bürgerliches Gesetzbuch für das Deutsche Reich, § 164 a násl.: Vertretung, Vollmacht, § 662 a násl.: Auftrag; Schweizerisches Obligationenrecht: čl. 32 a násl.: Stellvertretung, čl. 394 a násl.: der Auftrag. Osnova našeho obč. zákoníka (návrh superrevisní komise) ponechala sice ustanovení o plné moci a příkazu ve společné hlavě (hl. 29), ježto by jinak musil býti přebudován celý systém občanského zákoníka, ale oddělila aspoň ustanovení o poměru mezi smluvními stranami (smlouva nazývá se »smlouvou o obstrání záležitosti«) od ustanovení o zmocnění a zástupčí moci.

⁸⁾ Schey, Obligationsverhältnisse, I, 3, 1907, str. 429, Ehrenzweig, System des öst. allg. Privatrechts, I, 1, 1925, str. 255.

⁹⁾ Plná moc bez příkazu: při zmocnění zákonem (otec, manžel) neb soudním (poručník, opatrovník), § 1034 o. z.; na půdě smluvního zmocnění: § 1027 o. z. a § 1017 o. z.; pokud plná moc »otevřená« jest širší než plná moc »tajná« (srov. Krčmář, l. c. str. 188 a pozn. pod čarou, Schey, l. c. str. 431 a násl.); příkaz bez plné moci: komisionář, který »vlastním jménem na účet příkazatelův obchody uzavírá« (Ehrenzweig, I, 1, str. 256, II, 1, (1928), str. 554); t. zv. nepřímé zastoupení (viz též Krčmář, n. u. m. a Právo občanské I, 1929, str. 186, Sedláček, n. u. m. a Obligační právo III, 1929, str. 5 a násl., Ehrenzweig I, 1, str. 258).

¹⁰⁾ Něm. literatura užívá zde výrazu »Ermächtigung« na rozdíl od »Bevollmächtigung«. (Schey, str. 436, Ehrenzweig I, 1, str. 255; příklad viz Schey, n. u. m. a str. 81, lit. c: zapůjčitel odevzdá vypůjčitelu věc, aby jí vypůjčitel prodal a výtěžek si ponechal jako zápůjčku.)

¹¹⁾ Schey, str. 687.

rubem příkazu: zmocněnec má sice právo jednati (příkaz znamená povinnost jednati), ale má právo jednati jen ve prospěch zmocnitelově; zde by smlouva, kterou se zmocnitel váže vůči zmocněnci, nebyla nic jiného, než podřazení zmocnitelově pod orgán určený k obstarání jeho vlastních zájmů, který si sám zřídil, tedy jakési zbavení svéprávnosti sebe sama, což právní řád uznati nemůže a nesmí.¹²⁾ Ale tam, kde zmocnění opravňuje zmocněnce, aby jednal ve svůj vlastní prospěch, kde jest mu uděleno v jeho vlastním zájmu, spočívá neodvolatelnost tohoto zmocnění v povaze věci.¹³⁾

Podobně jest tomu i s plnou mocí. Je-li udělena v zájmu zmocnitelově, t. j. spočívá-li na příkaze, jest vždy odvolatelná právě tak, jako příkaz sám. Spočívá-li však na jiném právním poměru, je-li dána v zájmu zmocněncově nebo třetí osoby, může býti neodvolatelná.¹⁴⁾

Toto si ujasnivše, můžeme přikročiti k řešení otázky odvolatelnosti plné moci v konkrétním případě.

Speciální plná moc, kterou máme na mysli, není naprosto dána v zájmu zmocnitelově. Tím liší se od všech plných mocí, které obyčejně máme na zřeteli. Někdo na příklad udělí plnou moc advokátovi, aby jej zastupoval, v jeho zájmu jednal, podal žalobu, nebo uzavřel smír. Přijetím této plné moci jest zmocněný (advokát) zavázán, aby se k soudu dostavil a v zájmu zmocnitelově a v jeho prospěch jednal. Takováto plná moc spočívá na příkaze a právě tak, jako příkaz, může zmocnitel i plnou moc kdykoliv odvolati, a to i tenkrát, když se tohoto práva vzdal.¹⁵⁾ Mnohdy dokonce by bylo proti dobrým mravům, aby zmocnitel, uděliv neodvolatelnou plnou moc, byl tím vázán, na příklad, když by musil nečinně přihlížeti, jak zmocněnec na základě této plné moci poškozujíc jeho zájmy, místo aby je hájil, plýtvá jeho majetkem, místo aby jej řádně spravoval a promarnuje jeho jmění.¹⁶⁾

Zcela jinou povahu má však plná moc, kterou udělil dlužník, uzavírající zápůjčku, věřiteli, a v níž se věřitel zmocňuje, aby za dlužníka podepsal dlužní listinu.

Tuto plnou moc neuděluje dlužník věřiteli, aby věřitel za něj v jeho (dlužníkově) zájmu jednal, aby věřitel hájil zájem dlužníkův, nýbrž svůj vlastní. Na druhé straně nemá věřitel žádné povinnosti, aby této plné moci použil, to jest, aby dlužní listinu jménem dlužníkovým sepsal a zavtělil. Zde dlužník zřídil věřiteli právo, neuložil mu však a nemohl uložit žádnou povinnost. Takovéto věřiteli poskytnuté právo nemůže dlužník jednostranně odvolati. A chceme-li užiti opět jako argumenta dobrých mravů: právě zde bylo by nemravné, kdyby dlužník, když uzavřel zápůjčku a dobře ukldil vyplacenou valutu, přišel k věřiteli a řekl:

¹²⁾ Schey, str. 688 a pozn. 43 tamtéž: »Der Satz von der Widerruflichkeit des Auftrags ist ius cogens.«

¹³⁾ Schey, str. 687. Příklad zde v pozn. 10. uvedený řeší Schey (str. 83) jako suspensivně podmíněnou zápůjčku, spojenou s neodvolatelným zmocněním (Ermächtigung) k zpeněžení odevzdané věci. Viz též literaturu uvedenou Scheyem na str. 688 v pozn. 41.

¹⁴⁾ Schey, str. 688, Ehrenzweig I, 1, str. 267.

¹⁵⁾ Právní poměr klienta k právnímu zástupci můžeme ovšem konstruovati i jinak (srov. Sb. n. s. 2773 a 5476); půjde tu zpravidla o smlouvu smíšenou (příkaz spojený se smlouvou o dílo); pro řešení našeho případu je to však irrelevantní.

¹⁶⁾ Srov. Sedláček, Obligační právo II, str. 60: »Sporo je, zda možno ustanovení o odvolání a výpovědi příkazu smluvně omeziti; zdá se, že ne, neboť odporovalo by to dobrým mravům.«

»Děkuji Vám za peníze, ale tu plnou moc, co jsem Vám dal, zase odvolávám.«

Tím by tedy naše otázka byla zodpověděna, převědčivě sice — ale nikoli zcela přesně: jedna závažná okolnost nebyla dosud dostatečně zdůrazněna.

(Dokončení.)

Soubor legislativy a judikatury. Oddělení judiciální.

Prodej společné nemovitosti jest nevčasný (§ 830 obč. zák.) dokud trvají objektivní překážky povahy pomíjející. I újmou ostatních spoluvlastníků jest jen újma pomíjející, v dozírné době odstranitelná a rázu objektivního. Prodeji není na závalu, že spoluvlastník pozbude bytu a že za bytové tísně nebude s to, aby si opatřil nový byt.

(Rozh. ze dne 17. února 1931, Rv II. 31/30.)

Uveřejněno: sb. nejv. soudu civ. čís. 10.550.

Není přípustna exekuce zabavením práva, náležejícího dlužníku jako členu družstva na obývání domku a na používání zahrady k němu patřící.

Exekuce na členské podíly a na čekatelské vklady členů společenstva s ručením omezeným jest nepřipustná. Soukromí věřitelé těchto mohou vésti exekuci jen na to, co společníkům případně na úrocích a na podílu ze zisku, nebo co pro ně vybudě při zrušení společenstva nebo při výstupu z něho.

(Rozh. ze dne 13. února 1931, R I. 932/30.)

Uveřejněno: sb. nejv. soudu civ. čís. 10.522.

Zákonem ze dne 8. července 1930, čís. 130 sb. z. a n., bylo mlčky derogováno ustanovení poslední věty prvního odstavce § 31 j. n. podle něhož ve věcech pozůstalostních a poručenských (opatrovnických) bylo lze delegovati ze sborového soudu první stolice na soud okresní a naopak.

(Rozh. ze dne 12. února 1931, Nd I. 31/31.)

Uveřejněno: sb. nejv. soudu civ. čís. 10.518.

V mimosoudní výpovědi musí býti údaje, vyznačené v § 562, odstavce první a druhý, c. ř. s., nikoliv však i návrhy tam uvedené. Jen, má-li míti účinky soudní výpovědi, musí vyhovovati předpisům § 565, třetí odstavec, c. ř. s. Pak jest exekucním titulem podle § 1 čís. 18 ex. ř. Chce-li vypovídáný odvrátiti účinky mimosoudní výpovědi, musí proti ní podati v zákonitě lhůtě u soudu námitky.

Písemnou mimosoudní výpověď není třeba doručiti straně do vlastních rukou. Stačí, byla-li doručena podle předpisů o náhradním doručování doporučených listovních zásilek.

(Rozh. ze dne 14. února 1931, Rv II. 903/30.)

Uveřejněno: sb. nejv. soudu civ. čís. 10.536.

Hromadění exekucních návrhů (§ 14 ex. ř.)

Další exekucní návrh lze zamítnouti jen, ide-li zřejmě najevo z exekucního návrhu (při posloupných návrzích ze všech návrhů již učiněných), že již jeden nebo několik z navrhovaných exekucních prostředků stačí k uspokojení vymáhajícího věřitele.

Nelze žádati na vymáhajícím věřiteli, jemuž byla povolena exekuce, by vyčkal její výsledek, než navrhne další exekucní prostředek.

Lhostejno, že dlužník zaplatil vymáhanou pohledávku po podání dalšího exekucního návrhu.

(Rozh. ze dne 13. února 1931, R I. 997/30.)

Uveřejněno: sb. nejv. soudu civ. čís. 10.523.

Lze provésti dvakrát exekuci na movité jmění dlužníka k vydobytí těžce peněžitě pohledávky, neposkytuje-li první zájem dostatečnou jistotu pro úplné uspokojení vymáhajícího věřitele. K tomu není však třeba nového povolení exekuce pro tutéž pohledávku, stačí požádání o nový výkon exekuce již dříve povolené. Lhostejno, že první exekuce byla vedena na dlužníka (kupce jednotlivce) pod jménem jeho formy a druhá přímo (osobně) proti němu.

(Rozh. ze dne 12. února 1931, R I. 954/30.)

Uveřejněno: sb. nejv. soudu civ. čís. 10.512.

Na úrodu dosud neoddělenou nelze vésti exekuci podle §§ 249 a násl. ex. ř. Platí tu § 252 ex. ř.

Do usnesení exekucního soudu, jímž byla povolena exekuce na neoddělenou úrodu z přiděleného pozemku, jest oprávněn k rekursu Státní pozemkový úřad.

Možnost odstranění povolenou exekuci návrhem podle § 39 čís. 2 ex. ř. nebrání, by proti povolení exekuce nebyl podán rekurs.

(Rozh. ze dne 2. února 1931, R II. 15/31.)

Uveřejněno: sb. nejv. soudu civ. čís. 10.499.

Opatření podle § 43 nesp. říz. jest přípustným nejen, ukázalo-li se nutným na počátku pozůstalostního řízení, nýbrž i v dalším řízení, třebaže nešlo o případ § 44 nesp. říz.

V tom, že plnomocník zletilých dědiců, kteří se přihlásili bezvýjimečně k pozůstalosti a jímž byla svěřena správa pozůstalosti, objednal o své újmě a přes dohodu pro obchod nové zboží, nelze spatřovati důvod k zapečetění pozůstalosti. Důvodem k zapečetění pozůstalosti není ani to, že plnomocník provozoval v pozůstalostních místnostech svůj vlastní obchod, ani, že si dědici svémocně osvojili právo vyhrazené jim v § 145, druhý odstavec nesp. říz.

Při bezvýjimečné dědické přihlášce jest výhradně věci přihlásivšího se dědice, by udal, co jest pozůstalostním jměním. Pozůstalostní soud není ani oprávněn zkoumati seznání jmění co do jeho úplnosti, tím méně jest oprávněn vydávati příkazy k doplnění seznamu předloženého dědicem.

Ten, kdo byl podle dohody oprávněn vésti za projednávání pozůstalosti pozůstalostní obchod na účet pozůstalosti, byl i zmocněn prodávati zboží a nově nakupovati. Osvojili-li si dědici právo vyhrazené jim v § 145, druhý odstavec, nesp. říz., jest na pozůstalostním soudě, by s urychlením po výslechu účastníků učinil další opatření ohledně správy pozůstalosti.

(Rozh. ze dne 12. února 1931, R I. 64/31.)

Uveřejněno: sb. nejv. soudu civ. čís. 10.514.

Do pozůstalostního inventáře jest pojati podíl společníka podle skutečného majetku společnosti. Jest proto předložiti uzávěrku o společnickově podílu zřízenou podle skutečného majetku společnosti. Ustanovení § 106, druhý odstavec, nesp. říz. vztahuje se i na společnosti s ručením omezeným. Ke zřízení likvidační bilance jest především povolána společnost sama. Náklady zřízení likvidační bilance postihují pozůstalostní podstatu.

(Rozh. ze dne 13. února 1931, R I. 1054/30.)

Uveřejněno: sb. nejv. soudu civ. čís. 10.524.

Věstník Spolku čsl. kandidátů notářství.

Pozvání

k 13. řádné valné hromadě Spolku československých kandidátů notářství, která konati se bude

v neděli, dne 24. dubna 1932

přesně o půl 9. hod. dopol. (kdyby se v tuto dobu potřebný počet členů nesešel, o hodinu později), v Representačním domě v Praze (úřední sál č. 2, I. patro).

Pořad:

1. Sdělení předsednictva.
2. Čtení protokolu o minulé valné hromadě.
3. Zprávy funkcionářů.
4. Stanovení členského příspěvku.
5. Volby funkcionářů.
6. Volné návrhy.*)

V sobotu dne 23. dubna 1932, koná se o 19. hodině přátelská schůzka ve francouzské restauraci Representačního domu (na balkoně nad vchodem).

V Praze, dne 15. března 1932.

Za Spolek československých kandidátů notářství:

JUDr. O t a k a r H a n n a, jednatel.

JUDr. F r a n t i š e k J a n a t k a, starosta.

*) Volné návrhy buďtež podány ve smyslu § 8 stanov nejméně tři dny předem k rukám starosty (Praha II., Spálená 9).